

Revisionsrapport

Granskning av HVB- hem för ensamkommande barn och ungdomar

Alf Wahlgren
Projektledare

Emma Ekstén
Projektmedarbetare

Juni 2017

Svalövs kommun

pwc

Innehåll

Sammanfattning	2
1. Inledning.....	3
1.1. Bakgrund	3
1.2. Syfte	3
1.3. Revisionskriterier	3
1.4. Kontrollmål	4
1.5. Metod.....	4
2. Inledande beskrivning.....	5
2.1. Organisering av HVB-verksamheten.....	5
3. Iakttagelser och bedömningar	6
3.1. Bemanningen på HVB-hemmen följer socialstyrelsens föreskrifter vad gäller kompetens och personaltäthet	6
3.1.1. Iakttagelser	6
3.1.2. Bedömning	8
3.2. Socialnämnden har tagit fram egna mål och riktlinjer som HVB-hemmen följer och arbetar mot.....	8
3.2.1. Iakttagelser.....	8
3.2.2. Bedömning	9
3.3. Socialnämnden har säkerställt att ersättning för asylsökande ensamkommande barn erhålls.....	9
3.3.1. Iakttagelser.....	9
3.3.1. Bedömning	11
3.4. Socialnämnden informeras om verksamhetens innehåll och ekonomi.....	11
3.4.1. Iakttagelser.....	11
3.4.2. Bedömning	13
3.5. Incidentrapportering upprättas och delges uppåt i organisationen och till socialnämnden.....	13
3.5.1. Iakttagelser.....	13
3.5.2. Bedömning	16
4. Revisionell bedömning.....	17
4.1. Bedömningar mot kontrollmål.....	17
4.2. Revisionell bedömning.....	18
4.3. Rekommendationer.....	18

Sammanfattning

Granskningens syfte har varit att bedöma om socialnämnden bedriver en ändamålsenlig verksamhet på HVB-hemmen för ensamkommande barn och ungdomar. Efter genomförd revision och genomgång av granskningens samtliga revisionsfrågor gör vi bedömningen att socialnämnden i allt väsentligt bedriver en ändamålsenlig verksamhet på HVB-hemmen för ensamkommande barn och ungdomar. Denna bedömning grundar sig på följande iakttagelse och bedömningar:

- Bemanningen på HVB-hemmen och stödboendet följer socialstyrelsen föreskrifter vad gäller kompetens och personaltäthet.
- Det finns uppställda mål utifrån de av kommunfullmäktige prioriterade målområden, som verksamheterna arbetar efter.
- Socialnämnden säkerställer att ersättning för asylsökande ensamkommande barn erhålls, och att Svalövs kommun i hög grad får ersättning för de kostnader som återsökts.
- Socialnämnden informeras om verksamhetens innehåll och ekonomi, och informationen bedöms som ändamålsenlig utifrån ett nämndsperspektiv.
- Incidentrapportering upprättas och delges uppåt i organisationen och återrapporteras i särskilda fall till socialnämnden.

Utifrån iakttagelserna och bedömningarna ger vi följande rekommendationer:

- Då stödboendet och ett av HVB-hemmen ligger vägg i vägg bör antalet nattpersonalen ses över för att effektivisera personalresurserna.
- Mot bakgrund av att främst lönekostnaderna inte varit jämförbara mellan åren anser vi att socialnämnden bör säkerställa att kostnadsredovisningen blir så rättvisande som möjligt för att erhålla korrekt styrunderlag.
- Redovisningen av incidenter till nämnden bör inte inskränkas till att endast avse lex Sarahanmälningar utan bör även omfatta tillbud och avvikelser.
- Över en längre period är det önskvärt att antalet incidenter minskar och mot bakgrund av det bör nämnden därför följa denna utveckling.
- Det är viktigt att incidentrapporteringen kontinuerligt kvalitetssäkras för att säkerställa att det finns reell substans i rapporteringen.

1. Inledning

De förtroendevalda revisorerna i Svalövs kommun har utifrån en bedömning av väsentlighet och risk beslutat att göra en granskning av HVB-verksamheten. Av kommunfullmäktige har de förtroendevalda revisorerna fått utökade medel för att granska ämnen relaterade till det stora flyktingmottagandet, där denna granskning är en del.

1.1. Bakgrund

Kommunerna ansvarar för mottagandet av ensamkommande barn och ungdomar. Det är Migrationsverket som anvisar kommunerna att ta hand om ensamkommande barn. Hur många barn en kommun tar emot beror på hur stor kommunen är och kommunens tidigare mottagande.

När ett ensamkommande barn anländer till Sverige och ansöker om asyl får barnet i enlighet med socialtjänstlagen ett tillfälligt boende i den kommun (ankomstkommun) där det ger sig till känna för svensk myndighet. Migrationsverket ska så snart som möjligt efter det att barnet ansökt om asyl, anvisa en kommun som ska ta över det långsiktiga ansvaret för barnets boende och omsorg (anvisningskommun).

Kommunerna väljer själva hur de ensamkommande barnens boende ska ordnas. När det är lämpligt och möjligt kan familjehem vara en bra lösning. I andra fall bygger kommunen upp olika typer av gruppboenden eller upphandlar boende av privata företag.

I Svalövs kommun finns det för närvarande två HVB-hem och ett stödboende för ensamkommande barn och ungdomar. Verksamheterna bedrivs under socialnämndens ansvar. Mot bakgrund av att kommunen ikläder sig ett stort ansvar i samband med mottagandet har Svalövs kommuns revisorer utifrån en bedömning av väsentlighet och risk gett PwC i uppdrag att granska verksamheterna på HVB-hemmen

1.2. Syfte

- Bedriver socialnämnden en ändamålsenlig verksamhet på HVB-hemmen för ensamkommande barn och ungdomar?

1.3. Revisionskriterier

I denna granskning utgörs de huvudsakliga revisionskriterierna av:

- Lag om mottagande av asylsökande m.fl, SFS 1994:137
- Socialtjänstlagen (SoL), SFS 2001:453
- Förordning om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m, SFS 1990:927
- Förordning om mottagande av asylsökande m.fl, SFS 1994:361
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hem för vård eller boende

- Förordning om statlig ersättning för asylsökande m.fl, SFS 2002:1118

Ytterligare revisionskriterier utgörs av socialnämndens mål och budget för 2016-2017 samt lokala regler avseende de aktuella HVB-hemmen

1.4. Kontrollmål

- Bemanningen på HVB-hemmen följer socialstyrelsens föreskrifter vad gäller kompetens och personaltäthet.
- Socialnämnden har tagit fram egna mål och riktlinjer som HVB-hemmen följer och arbetar mot.
- Socialnämnden har säkerställt att ersättning för asylsökande ensamkommande barn erhålls.
- Socialnämnden informeras om verksamhetens innehåll och ekonomi.
- Incidentrapportering upprättas och delges uppåt i organisationen och till socialnämnden.

1.5. Metod

Granskningen genomförts genom dokumentstudier, däribland socialstyrelsens föreskrifter, rutiner och riktlinjer samt annan relevant dokumentation.

Inom ramen för granskningen har intervjuer genomförts. Intervjuer har genomförts med föreståndare för HVB-hemmen, föreståndare för stödboende och utslussning, controller samt individ- och familjeomsorgschef.

Rapporten har varit föremål för sakavstämning.

2. Inledande beskrivning

2.1. Organisering av HVB-verksamheten

I Svalövs kommun finns i dagsläget två kommunala HVB-hem och ett stödboende. Begreppet HVB står för "Hem för Vård eller Boende" där det i fallet med ensamkommande barn i Svalöv står för "Hem för Boende". Ett HVB-hem för ensamkommande är till för ungdomar mellan 16 och 18 år gamla. Det är ett boende i vilket de får hjälp och stöd att klara av en anpassning till det svenska samhället, vidare kan kommunen söka ersättning från migrationsverket för barnen på dessa boenden. När personen i fråga fyller 18 år, eller vid bedömning av mognadsgrad tidigare, och väljer att fortsätta gå i skolan blir det aktuellt med ett stödboende, som startades upp i början av år 2017. På stödboendet bor ungdomar i åldrarna 18-21 år och ska främst vara ett vägledande boende. Tanken är att ungdomarna i största möjliga utsträckning ska klara sig själva. De ska sköta sina egna inköp och sina egna rum, men de ska få stöttning och vägledning där det behövs. När barnen blir 18 år sker barnens försörjning genom arbete eller försörjningsstöd från kommunen.

På HVB-hemmet Ettan bor i dagsläget 9 ensamkommande pojkar i åldrarna 16-18. På kommunens andra HVB-hem Tribus bor 12 ensamkommande pojkar i åldrarna 16-18 år. Det kommer längre fram få plats 15 personer på Tribus. Förutom dessa finns det även ett fåtal barn placerade på externa HVB-hem, dock håller dessa på att hämtas hem till kommunens egna hem och den siste kommer att komma tillbaka till kommunen när skolan är slut i juni. Vidare finns det även 13 barn placerade på familjehem som sedan den stora anstormningen år 2015 har bedrivits av privata företag. Kommunen håller just nu på med förhandlingar om att dessa familjehem istället ska bedrivas i kommunens regi. I stödboendets verksamhet som är organiserat i boende i korridor, finns 8 ungdomar. Dessutom finns det två kollektiva boende med totalt 5 platser, och 11 lägenheter med 11 platser. Totalt finns det 24 platser inom stödboendet.

3. *Iakttagelser och bedömningar*

3.1. *Bemanningen på HVB-hemmen följer socialstyrelsens föreskrifter vad gäller kompetens och personaltäthet*

3.1.1. *Iakttagelser*

I *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hem för vård eller boende* 5 kap och av *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om stödboende* 8 kap bestäms vad som gäller personalens kompetens. Föreståndaren ska enligt 1 § i båda föreskrifternas respektive kapitel ha en sammantagen kompetens som behövs för att kunna leda, utveckla och följa upp verksamheten.

Föreståndaren ska enligt föreskrifterna ha en högskoleutbildning vars innehåll är relevant för den verksamhet som bedrivs vid hemmet, erfarenhet av liknande verksamhet, samt personlig lämplighet. Av intervju framgår att både föreståndaren för HVB-hemmen samt föreståndaren för stödboendet har relevanta utbildningar och erfarenhet av liknande verksamheter tidigare.

Som allmänna råd lyfter socialstyrelsen fram att högskoleutbildningen bör omfatta minst 180 högskolepoäng och kan ha en inriktning mot socialt arbete, socialpedagogik eller beteendevetenskap. Vidare bör föreståndaren enligt allmänna råd i föreskriften bland annat ha kunskap om den målgrupp som hemmet är avsett för och målgruppens vårdbehov, kunskap om de arbetssätt och metoder som är relevanta för målgruppen samt kunskap om regelverket och tillämpning av detta inom socialtjänstens område som gäller den målgrupp som verksamheten är avsedd för. Av intervju framgår att föreståndarnas högskoleutbildningar uppfyller de allmänna råden om högskoleutbildning om minst 180 högskolepoäng med inriktning mot socialt arbete för den ena och socialpedagog med mångkulturell inriktning för den andre.

Av föreskrifterna för HVB-hem 5 kap 2 § samt föreskrifterna för stödboende 8 kap 2 § framgår att den övriga personalen i ett hem för vård eller boende ska ha den utbildning, den erfarenhet och den personliga lämplighet som behövs för att kunna utföra sina arbetsuppgifter. Personal som ger behandling enligt en viss metod ska även ha en relevant utbildning för den. Personalens sammantagna kompetens vad gäller utbildning och erfarenhet ska ge förutsättningar för att möta de behov av vård som målgruppen har, och att säkerställa en trygg och säker vård. Vidare lyfter föreskriften som allmänna råd att personalen bör ha minst en 2-årig eftergymnasial utbildning. Flertalet bör ha en utbildning med inriktning mot socialt arbete, socialpedagogik eller beteendevetenskap.

Enligt uppgift är kravet för att få arbeta på ett HVB-hem i Svalövs kommun att personen i fråga har en eftergymnasial utbildning. Det framgår vidare att när trycket var som högs i Sveriges kommuner så fick nivån sänkas till gymnasial nivå och några av dessa finns kvar idag. Hädanefter när nyanställningar sker kommer det vara krav på eftergymnasial utbildning. Vidare finns det även anställda sedan tidigare med lång, relevant arbetslivserfarenhet, men som nödvändigtvis inte har eftergymnasial utbildning. Av intervju framgår att det numera är en bred kompetens bland de anställda inom HVB-

hemmen vars sammantagna kompetens vad gäller utbildning och erfarenhet ger förutsättningar för att möta de behov som målgruppen ensamkommande barn har.

Inom stödboendeverksamheten finns det enbart en som i dagsläget inte har eftergymnasial utbildning. Denne har däremot en lång yrkeserfarenhet inom branschen och studerar på högskolenivå parallellt med arbetet för att få ut en eftergymnasial examen. Det finns vidare en sociolog, en lärare och en integrationsstrateg med eftergymnasial utbildning i verksamheten. Sammantaget har dessa individer olika kompetenser som är nyttiga för verksamhetens behov.

I föreskrifterna för HVB-hem 6 kap samt föreskrifterna för stödboende 7 kap beskrivs bemanning. Bemanningen ska enligt föreskrifterna säkerställa att den som bedriver verksamhet i form av hem för vård eller boende ska anpassa bemanningen i hemmet så att den ger förutsättningar för att tillgodose de behov som de placerade personerna har och säkerställa en trygg och säker vård. Som allmänna råd i föreskrifterna föreslås att vid bedömningen av hur ett hem ska vara bemannat bör bl.a. beaktas vilken målgrupp som hemmet är avsett för, de placerade personernas antal och ålder, lokalernas utformning, Vid bedömningen bör vidare beaktas att personalens behov av handledning och kompetensutveckling tillgodoses samt att kraven på dokumentation uppfylls.

På de båda HVB-boendena finns 9,3 anställda per boende. På Ettan bor för närvarande 9 barn och på Tribus bor 12 barn. Anledningen till att Ettan har en större personaltäthet beror på att barnen som bor där har större behov än de på Tribus. På stödboendet finns fyra anställda på åtta ungdomar som är till för att stödja ungdomarna. De har även andra arbetsuppgifter och det finns alltid någon på plats.

Enligt föreskrifterna ska ett hem för vård eller boende vara bemannat dygnet runt om hemmet tar emot personer med psykisk funktionsnedsättning, eller barn. Hemmet behöver dock inte vara bemannat under de tider på dygnet då de placerade personerna inte vistas där. Under dessa tider ska det finnas personal tillgänglig som kan infinna sig i hemmet utan oskäligt dröjsmål. Då både HVB-hemmen samt stödboendet hanterar barn under 18 år säger föreskrifterna att det ska finnas bemanning dygnet runt. Det finns bemanning på samtliga boenden även på natten, två per boende. Då stödboendet och ett av HVB-hemmen ligger vägg i vägg, kommer nattpersonalen för dessa två enligt uppgift ses över för att eventuellt effektivisera personalresurserna. Anledningen till att det hittills varit två nattarbetare per boende beror på att ingen ska behöva arbeta ensam ifall en situation uppstår. Dagtid, när ungdomarna är i skolan är personaltätheten mindre på hemmen.

I tabellen nedan visas antalet årsarbetare per HVB-hem från 2015 till och med mars 2017.

Antal årsarbetare per HVB-hem 2015-2017	2015	2016	2017
Ettan	10,6	10,3	9,3
Nova	6,8	8,4	-
Tribus		8,7	9,3
Stödboende			4
Summa	17,4	27,4	22,6

På grund av problem med kontering i lönesystemet (mellan de olika boendena) under större delen av 2016 och även början på 2017 är siffrorna per boende inte jämförbara. Totalen mellan åren är dock jämförbar.

Under 2017 har Tribus och Ettan samma antal bemanning. Detta bestående av åtta handledare och en 1:e handledare. Den tionde personen är enhetschefsbefattning som är delad på Ettan och Tribus. Antalet årsarbetare har minskat med 4,8 årsarbetare eller 18 procent mellan 2016 och 2017.

3.1.2. Bedömning

Vi bedömer att bemanningen på HVB-hemmen och stödboendet följer socialstyrelsens föreskrifter vad gäller kompetens och personaltäthet. Detta mot bakgrund av att verksamheterna i sina rekryteringar i första hand utgår från högskoleutbildning, men att den sammanvägda kompetensen i gruppen också är viktig för verksamheterna. Vi bedömer vidare att personaltätheten är rimlig utifrån de behov ungdomarna har, men vi tror liksom verksamheterna själva att det vore väsentligt att se över antalet nattpersonal för att kunna effektivisera något.

3.2. Socialnämnden har tagit fram egna mål och riktlinjer som HVB-hemmen följer och arbetar mot

3.2.1. Iakttagelser

Individ- och familjeomsorgen som arbetar på uppdrag av socialnämnden är ansvariga för HVB-hem och stödboende. Till individ- och familjeomsorgen har det arbetats fram en verksamhetsplan för år 2017 som lyfter fram de aktiviteter som prioriteras och ska genomföras under året. Aktiviteterna beskriver vad verksamheten ska arbeta med för att nå de politiskt fastställda målen. En av huvudinriktningarna bland de aktiviteter som ska genomföras är att minska antalet ensamkommande i externa familjehem och externa HVB mot hemmaplanslösningar (stödboende och/eller HVB). Vidare framgår i verksamhetsplanen att enhetschefen för HVB i dialog med enhetschefen för utredning och uppföljning kontinuerligt ska uppdatera och koordinera lösningar för ensamkommande som ska flytta tillbaka till kommunens regi.

Av intervju framgår att arbetet med denna aktivitet fortlöper. De fyra barn som tidigare varit placerade på externa HVB-hem är numera antingen hemtagna eller planerade att bli hemtagna när skolan är slut för terminen. Vidare framgår även att det sker en omförhandling med de familjehem som bedrivits i privat regi för att få dessa att återigen bli kommunala.

För målet ”information och kommunikation” finns ett uppdrag som innebär att brukarnas inflytande och delaktighet ska öka. Som aktivitet nämns att ungdomars inflytande inom HVB-verksamheten ska öka genom nya metoder och förhållningssätt, på individ- såväl som på gruppnivå. För detta är enhetscheferna ansvariga.

Det finns ytterligare aktiviteter som riktar sig till HVB-verksamheten och stödboendena:

- Olika former av stödboende ska utvecklas.

- Planering kring ensamkommande asylsökande ungdomar med extraordinära behov ska ske i nära samarbete med enheten för utredning och uppföljning. Här nämns under intervju att samarbetet stundtals är bristfälligt och att verksamheterna försöker hitta nya samarbetslösningar.
- I genomförandeplaner prioritera folkhögskolespåret som en positiv kompetensutvecklingsväg för den enskilde ungdomen. Det nämns i intervjun att folkhögskolan borde ses som en resurs som dessvärre inte haft den genomslagskraft som önskats. Ett arbete med fortsatt dialog sker för att öka samarbetet.

Det finns vidare vissa uppdrag och aktiviteter som riktar sig till alla individ- och familjeomsorgens enheter, bland annat att värdegrundsarbetet ska prägla mötet i vardagen, att det ska finnas en tydlighet utifrån ansvar, att främja kompetensutveckling samt översyn av introduktion till nyanställda.

Målen följs upp av verksamheterna i ett system vid namn Hypergene. Av intervju framgår att de ständigt i verksamheterna strävar efter att nå uppställda mål och att verksamheterna kontinuerligt följer upp dessa.

3.2.2. Bedömning

Vi bedömer att det finns uppställda mål utifrån de av kommunfullmäktige prioriterade målområden. Vi bedömer vidare att verksamheterna arbetar efter de uppställda mål som finns.

3.3. Socialnämnden har säkerställt att ersättning för asylsökande ensamkommande barn erhålls

3.3.1. Iakttagelser

I Svalövs kommun finns det flertalet personer som jobbar med återsökning av bidrag från migrationsverket. En av dessa arbetar specifikt med ensamkommande barn. För ensamkommande barn kan kommunen bland annat återsöka medel för avtalsplatser, asyl utöver avtal och numera också för stödboende. Avtalsplatser innebär de platser där kommunen har ett avtal med Migrationsverket. Asyl utöver avtal är ensamkommande asylsökande flyktingbarn som Migrationsverket har anvisat till Svalövs kommun. Men då kommunen redan har fyllt sina avtalsplatser hamnar de utöver avtalet och då har kommunen rätt att ansöka om en schabloniserad ersättning à 1 900 kr per dygn under den tid som personen är asylsökande.

Grundersättningar betalas ut en gång per år och erhålls i samband med att kommunen tecknar avtal om mottagande av ensamkommande flyktingbarn. Det finns även ersättningar som betalas ut per automatik. Vad gäller avtalsplatser för asylsökande ensamkommande barn rör det bland annat ersättning för boendeplatser om 1 600kr per dygn.

Kommunen kan även ansöka om andra ersättningar vilket är bland annat för de belagda platserna på boende (d.v.s. 300 kr per dygn) och utredningskostnaderna. För asylsökande ensamkommande barn kan kommunerna inte ansöka om faktisk kostnad på

HVB-hem om det inte är så att barnet i fråga endast är ankomstplacerat i kommunen. En ankomstkommun har ansvar för barnet tills dess att Migrationsverket anvisar barnet till en kommun, t.ex. är Malmö och Trelleborg stora ankomstkommuner. För Svalövs kommun är detta väldigt ovanligt och har varit aktuellt endast ett fåtal gånger sedan 2015.

Svalövs kommun har valt att återsöka kostnaderna per kvartal. Ansökning och bilagor ska oftast vara Migrationsverket tillhanda senast ett år efter utgången av det kvartal kostnaden uppstod. Begär Migrationsverket komplettering till ansökan måste dessa hanteras snabbt annars förloras rätten till ersättning. När en ansökan har skickats till Migrationsverket verkställs vanligtvis utbetalningen inom cirka sex månader, detta har däremot eftersläpat något på grund av rådande omständigheter med ett högt flyktmottagande. För Svalövs kommun rör eftersläpningen från Migrationsverket främst de externa familjehemsplaceringarna.

År 2015		Sökt	Erhållet	Antal platser
Kvartal 1	Avtalsplatser period 1	26 400 kr	23 100 kr	5
	Avtalsplatser period 2	261 900 kr	251 400 kr	10
	Asyl utöver avtal	207 100 kr	205 200 kr	4
	Totalt	495 400 kr	479 700 kr	
Kvartal 2	Avtalsplatser	353 100 kr	352 800 kr	13
	Asyl utöver avtal	290 700 kr	290 700 kr	4
	Totalt	643 800 kr	643 500 kr	
Kvartal 3	Avtalsplatser	336 300 kr	334 200 kr	13
	Asyl utöver avtal	753 074 kr	753 074 kr	13
	Totalt	1 089 374 kr	1 087 274 kr	
Kvartal 4	Avtalsplatser	358 800 kr	358 800 kr	13
	Asyl utöver avtal	3 199 600 kr	3 199 600 kr	33
	Totalt	3 558 400 kr	3 558 400 kr	

Tabellen visar återsökningen per kvartal och avtalstyp. Återsökningen sker för antalet platser kommunen har, gällande avtalsplatserna och inte antalet individer som belagt dessa. Gällande asyl utöver avtal sker återsökningen per individ. Asyl utöver avtal är både intern- och externplacerade för vilka det utgick en schablonersättning om 1900 kr per dygn, oavsett de faktiska kostnaderna. För år 2015 är avtalsplatserna indelade i två perioder under kvartal 1 då 5 nya asylsökande tillkom efter 2015-01-11.

År 2015	Sökt	Erhållet
Totalt	5 786 974	5 768 874

Totalt för år 2015 har social sektor på Svalövs kommun erhållit den största delen av det som återsökts från Migrationsverket. Differensen mellan återsökningen och den faktiska ersättningen är på 18 100 kronor.

År 2016	Återsökt	Erhållet	Antal platser
Kvartal 1			
Avtalsplatser	354 900 kr	354 900 kr	13
Asyl utöver avtal	5 179 400 kr	5 179 400 kr	34
Totalt	5 534 300 kr	5 534 300 kr	
Kvartal 2			
Avtalsplatser	354 900 kr	354 900 kr	13
Asyl utöver avtal	5 002 700 kr	5 002 700 kr	32
Totalt	5 357 600 kr	5 357 600 kr	
Kvartal 3			
Avtalsplatser	358 800 kr	358 800 kr	13
Asyl utöver avtal	4 548 600 kr	4 548 600 kr	30
Totalt	4 907 400 kr	4 907 400 kr	
Kvartal 4			
Avtalsplatser	358 800 kr		13
Asyl utöver avtal	3 165 400 kr		23
Stödboende	188 000 kr		10
Totalt	3 712 200 kr		

För år 2016 har Migrationsverket betalat ut ersättning fram till och med kvartal 3. Då stödboendet först inrättades under år 2016 har den första ersättningen för detta återsökts under kvartal 4 år 2016.

År 2016	Återsökt	Erhållet
Totalt	19 511 500	15 799 300

På förekommen anledning har inte Svalövs kommun för år 2016 ännu fått full ersättning för sin återsökning. För kvartal 1 till 3 fick kommunen full ersättning.

3.3.1. Bedömning

Vi bedömer att socialnämnden säkerställer att ersättning för asylsökande ensamkommande barn erhålls. Detta med anledning av att Svalövs kommun i hög grad får ersättning för det som återsökts.

3.4. Socialnämnden informeras om verksamhetens innehåll och ekonomi

3.4.1. Iakttagelser

Den ekonomiska utvecklingen för kommunens HVB-hem åren 2015 till 2016 redovisas i tabellen nedan. Under 2015 fanns, som tidigare nämnts, två HVB-hem; *Ettan* och *Nova*.

Konto	Utfall 2015 Ettan	Utfall 2016 Ettan	Utfall 2015 Nova	Utfall 2016 Nova	Utfall 2016 Tribus	Utfall 2016 Utsluss
Summa INTÄKTER	-17 726	-1 962	-1 192	-1 931	-1 900	-22 679
Inköp av mtrl o tjänster	1 442	99	247	110	180	306
Kostnader för arbetskraft	7 778	9 679	4 739	6 021	2 489	2 990
Övriga verksamhetskostnader	1 362	817	1 249	1 194	961	457
Övriga verksamhetskostnader	179	828	49	393	633	1 267
Summa KOSTNADER	10 762	11 423	6 285	7 719	4 263	5 020
Summa RR	-6 964	9 461	5 093	5 789	2 364	-17 659

År 2015 uppvisar *Ettan* ett stort överskott på nästan 7,0 mnkr medan *Nova* går back med 5 mnkr 2015. Detta beror på att intäkterna från Migrationsverket i huvudsak har redovisats på *Ettan* 2015.

År 2016 har intäkterna från Migrationsverket redovisats till största del på *Utsluss*, vilket förklarar det stora överskottet där. Det motsvaras dock av underskott på de andra tre enheterna. Man valde att under 2016 redovisa/boka upp intäkterna på ett ställe för att förenkla hanteringen. Detta då det även på kostnadssidan varit problem med fördelningen mellan boendena. Framförallt hade man under hela året problem med konteringen mellan boendena i lönesystemet. Man har alltså sett alla boendena som en enhet när det gäller ekonomin 2015 och 2016.

Controllern framhåller i intervju att på grund av problem med kontering i lönesystemet (mellan de olika boendena) under större delen av 2016 är siffrorna per boende inte jämförbara. Totalen mellan åren är dock jämförbar.

För verksamhetsåret 2017 ser den ekonomiska situationen lite annorlunda ut. Dels har antalet HVB-hem minskat till två, och som nämnts tidigare, har *Nova* och *Utsluss* slagits samman till ett *Stödboende*.

Konto	Budget 2017 Ettan	Budget 2017 Tribus	Budget 2017 stöd- boende
Summa INTÄKTER	-4 738	-7 108	-6 061
Inköp av mtrl o tjänster	80	88	210
Kostnader för arbetskraft	5 721	5 505	2 580
Övriga verksamhetskostnader	754	853	994
Övriga verksamhetskostnader	449	404	269
Summa KOSTNADER	7 003	6 850	4 054
Summa RR	2 265	-258	-2 007

I budget 2017 har det skett en ganska stor minskning vad gäller kostnader för arbetskraft då ett boende lagts ned (*Nova*). För år 2016 uppgick de totala kostnaderna för arbetskraft till ca 21,0 mnkr för att i budget 2017 minska till ca 14,0 mnkr, vilket är en minskning med 33 procent. Förklaringen till den stora minskningen är att ett stödboende inte kräver så hög personaltäthet som ett HVB-hem och behöver inte ha tillgång till personal dygnet runt.

I vilken utsträckning informeras då socialnämnden avseende verksamhetens ekonomi och innehåll? Med verksamheten menas här då HVB-hemmen och stödboendet. Utifrån en granskning av socialnämndens protokoll framgår det att som sista ärende på dagordningen finns punkten Information. Det är en fast punkt på dagordningen som avrapporteras utifrån en mer eller mindre fast mall. Punkten inleds alltid med att nämndsekreteraren informerar om antal hushåll med försörjningsstöd och utbetalt försörjningsstöd. Därefter informerar socialchef, verksamhetschef och ibland enhetschef om Personal- och verksamhetsfrågor, Ekonomi, Arbetsmarknadsenheten och sysselsättningsåtgärder, Flyktingmottagning och HVB-hem, Orosanmälningar från skolor, Lex Sarah anmälan, IVO beslut och därefter kan det vara annan information med olika adjungerade. Exempelvis fanns på aprilsammanträdet med en informationspunkt där de båda enhetscheferna informerade om stödboende och flödet.

På frågan om vilken information som nämnden brukar få, svarar chefen för individ- och familjeomsorgen att: *"det vi lyft upp på varje möte har dels varit beläggning (kvantitativt). Men även händelser, incidenter (avvikelser/tillbud) som jag velat*

nämnden ska ha kännedom om. (Sådant har oftast nämndsordföranden också fått i direkt anslutning till händelse per tele eller mail.)

Under resans gång har det också varit info kring hur vi formellt klarat av uppdraget med ensamkommande (utredningar och uppföljningar, utredningar familjehem etc.) eftersom vi lex Sarah anmälde oss själva senvintern 2016.”

Utöver den månadsvisa informationen, enligt ovan, till socialnämnden så görs en avrapportering varannan månad av rapporten *Uppföljning och prognos* för hela socialnämndens verksamhet. På senaste aprilsammanträdet gjordes en ekonomisk uppföljning per 2017-02-28. Uppföljningen är på en ganska aggregerad nivå och anger exempelvis, i tabellform och diagram, avvikelser från budget och prognos för Individ- och familjeomsorg nedbrutet på områdes- och ansvarsnivå. Tabellerna och diagrammen åtföljs av skriftliga kommentarer till utvecklingen.

3.4.2. Bedömning

Vi gör bedömningen att socialnämnden informeras om verksamhetens innehåll och ekonomi och att informationen är ändamålsenlig utifrån ett nämndsperspektiv. Mot bakgrund av att främst lönekostnaderna inte varit jämförbara mellan åren anser vi att socialnämnden bör säkerställa att kostnadsredovisningen blir så rättvisande som möjligt för att erhålla korrekt styrunderlag.

3.5. Incidentrapportering upprättas och delges uppåt i organisationen och till socialnämnden

3.5.1. Iakttagelser

När det gäller begreppet *Incidentrapportering* så kan det inrymma ett flertal händelser av olika karaktär som exempelvis arbetsskador, tillbud, saksador och ansvarsskador.

Inom socialtjänsten tillämpas *Utredning av avvikelser* inom ramen för Socialstyrelsens Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9) samt *Lex Sarah*.

Utredning av avvikelser innebär att vårdgivaren eller den som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS ska ta emot och utreda klagomål och synpunkter på verksamhetens kvalitet från

1. vård- och omsorgstagare och deras närstående,
2. personal,
3. vårdgivare,
4. de som bedriver socialtjänst,
5. de som bedriver verksamhet enligt LSS,
6. myndigheter, och
7. föreningar, andra organisationer och intressenter.

Lex Sarah innebär att den som fullgör uppgifter inom socialtjänsten eller vid Statens institutionsstyrelse ska genast rapportera om han eller hon uppmärksammar eller får

kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, som rör den som får, eller kan komma i fråga för, insatser inom verksamheten.

Rapporteringsskyldigheten fullgörs

- 1) i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet till den som bedriver verksamheten,
- 2) i verksamhet vid Statens institutionsstyrelse till ledningen, och
- 3) i övrigt till berörd socialnämnd. Lag (2010:429)

Utöver hantering av incidenter utifrån socialtjänstlagen och socialstyrelsens föreskrifter finns det incidenthantering utifrån arbetsmiljölagen. Enligt Arbetsmiljöverkets definition är allvarliga tillbud händelser som hade kunnat leda till att någon skadas. Exempel på allvarliga tillbud kan vara att en arbetstagare faller från en stege, men skadas inte eller att en arbetstagare hotas av någon i samband med arbetet.

När vi i fortsättningen använder begreppet *incident* så inbegriper det en händelse som är så allvarlig att den föranleder en Lex Sarah-anmälan, utgörs av en synpunkt eller avvikelse kopplat till Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete eller ett tillbud som är arbetsmiljörelaterat.

För vård- och omsorgsnämnden och socialnämnden finns en beslutad rutin avseende Lex Sarah. Rutinen är uppdaterad 2017-04-27 och avser insatser inom bland annat individ- och familjeomsorg (IFO). I rutinen finns en beskrivning av skillnaden mellan en avvikelse, lex Sarah-rapport och lex Sarah-anmälan. En avvikelse definieras som en icke förväntad händelse som medfört eller kunnat medföra skada för en brukare, d.v.s. allt som inte stämmer med normal rutin och förväntat förlopp.

En lex Sarah-rapport redogör för ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande. En lex Sarah-rapport är ett första steg i att utreda ett missförhållande eller risk för det. Utredningen sker inom kommunen. Om utredningen visar på ett allvarligt missförhållande eller påtaglig risk för det ska en lex Sarah-anmälan lämnas till inspektionen för vård och omsorg (IVO).

I övrigt innehåller rutinen uppgifter om vad som ska rapporteras, vem som ska rapportera och hur.

Inom både stödboendet och HVB-hemmen tillämpas ett avvikelsehanteringssystem (Tieto¹) kopplat till avvikelser och Lex Sarah. Systemet utgår från en så kallad avvikelsepyramid: *Synpunkter – Avvikelser – Lex Sarah*. I synpunkterna ska allt som inte fungerat som det ska registreras tillsammans med vidtagna åtgärder. För avvikelser registreras till exempel avvikelse från genomförandeplanen. Om en avvikelse är allvarlig ska en Lex Sarah-anmälan övervägas.

Förra året gjorde IVO en tillsyn av Svaleгатans HVB (Ettan). Huvudsakligen visade tillsynen att:

- föreståndaren inte har in- och utskrivningsrätt
- personal och föreståndaren behöver bättre kunskap om lex Sarah

¹ Systemet är nytt från och med 2016 (tidigare hanterades detta manuellt på pappersblanketter).

- dela rum, för få och små lokaler, låg bemanning och vuxna i verksamheten kan medföra risker i förhållande till trygg och säker vård
- HVB:t har fler inskrivna än vad som är anmält till IVO.

I samband med tillsynen beslutade IVO att socialnämnden skulle säkerställa att

- föreståndaren är den som beslutar om in- och utskrivning, om inte annan ordning anmäls till IVO
- all personal har fått information om rapporteringsskyldigheten enligt lex Sarah

Socialnämnden skulle senast den 5 september 2016 redovisa för IVO vilka åtgärder som den vidtagit. I ett yttrande till IVO daterat 2016-09-08 framgår det att Svalövs kommun har uppdaterat rutinen för lex Sarah, och att det har skapats en ny rutin för placering/inskrivning av ungdom på HVB.

Hantering av incidentrapporter

På stödboendet och på de båda HVB-hemmen upprättas tillbudsrapporter och avvikelserapporter och det finns två system som används för denna rapportering. Det ena är för arbetsskador och tillbud och det andra är som tidigare nämnts avvikelshanteringssystemet Tieto.

Oberoende av vem på enheterna som skriver incidentrapport (avvikelse eller tillbud) så hanteras de i första hand av respektive enhetschef. På enheterna har de teammöte varje vecka som protokollförs och där pratar de om eventuella incidenter som skett under veckan. På agendan finns alltid två punkter; LEX-Sarah/avvikelser och arbetsmiljö.

När det gäller incidentrapporter som avser avvikelser diskuteras dessa varannan vecka i IFO:s ledningsgrupp. Där avgörs om avvikelserna varit så allvarliga att en lex Sarah ska påbörjas. Hittills har det varit fler incidenter på Ettan än på Tribus, och incidenterna på Tribus har ofta varit utifrån.

Vid tillbud används en speciell tillbudsblankett där ett ex går till personalavdelningen och ett till LOSAM (lokal samverkan). Förvaltningen har LOSAM en gång i månaden med facken där eventuella tillbud diskuteras.

Rapportering av incidenter till nämnden sker enbart om den blir till ett lex Sarah ärende.

I tabellen nedan redovisas registrerade incidenter för HVB-hemmen och stödboendet 2015-2017. Enligt chefen för individ- och familjeomsorg beror ökningen vad gäller tillbud på att innan 2016 fanns det inga rutiner som fungerade, och därför ser det ut som en ökning. I verkligheten har nog nivån under 2015 legat i paritet med 2016, menar IFO-chefen som också framhåller att medarbetarna nu lärt sig rutinen kring vad som gäller vid tillbud.

Incidenter på HVB-hem och stödboende 2015-2017

Incidenter	2015	2016	2017
Tillbud	6	29	8
Avvikelser		28	20
lex Sarah		3	0

För 2015 finns det ingen statistik avseende avvikelser eller lex Sarah. I en kommentar till statistiken säger chefen för individ- och familjeomsorg att när det gäller avvikelser blev det inledningsvis en viss "inflation" bland medarbetarna när det nya avvikelssystemet togs i bruk; 40 st. Av dessa visade det sig vid genomgång att 10-12 st inte var avvikelser. Kvar fanns för 2016 efter genomgång 28 st.

Rutinen är nu vid IFO ledningsträff att lyfta varje avvikelse för bedömning av dess "karaktär". Systemet är också sen i början av året reviderat och mer anpassat till verksamheten.

Under 2016 gjordes 3 lex Sarahanmälningar som skickats till IVO och hittills under 2017 inga.

3.5.2. *Bedömning*

Enligt vår bedömning upprättas incidentrapportering som delges uppåt i organisationen och till socialnämnden. Vi anser dock att redovisningen av incidenter till nämnden inte behöver inskränkas till att endast avse lex Sarahanmälningar utan bör även omfatta tillbud och avvikelser. Över en längre period är det önskvärt att antalet incidenter minskar och mot bakgrund av det bör nämnden därför följa denna utveckling. I sammanhanget här är det viktigt att incidentrapporteringen kontinuerligt kvalitetssäkras för att säkerställa att det finns reell substans i rapporteringen.

4. Revisionell bedömning

4.1. Bedömningar mot kontrollmål

Kontrollmål	Kommentar
Bemanningen på HVB-hemmen följer socialstyrelsens föreskrifter vad gäller kompetens och personaltäthet	Kontrollmålet är uppfyllt Vi bedömer att bemanningen på HVB-hemmen och stödboendet följer socialstyrelsens föreskrifter vad gäller kompetens och personaltäthet. Detta mot bakgrund av att verksamheterna i sina rekryteringar i första hand utgår från högskoleutbildning, men att den sammanvägda kompetensen i gruppen också är viktig för verksamheterna. Vi bedömer vidare att personaltätheten är rimlig utifrån de behov ungdomarna har.
Socialnämnden har tagit fram egna mål och riktlinjer som HVB-hemmen följer och arbetar mot	Kontrollmålet är uppfyllt Vi bedömer att det finns uppställda mål utifrån de av kommunfullmäktige prioriterade målområden. Vi bedömer vidare att verksamheterna arbetar efter de uppställda mål som finns.
Socialnämnden informeras om verksamhetens innehåll och ekonomi	Kontrollmålet är delvis uppfyllt Vi gör bedömningen att socialnämnden informeras om verksamhetens innehåll och ekonomi och att informationen är ändamålsenlig utifrån ett nämndsperspektiv.
Incidentrapportering upprättas och delges uppåt i organisationen och till socialnämnden	Kontrollmålet är delvis uppfyllt Enligt vår bedömning upprättas incidentrapportering som delges uppåt i organisationen och till socialnämnden.

4.2. Revisionell bedömning

Granskningens syfte har varit att bedöma om socialnämnden bedriver en ändamålsenlig verksamhet på HVB-hemmen för ensamkommande barn och ungdomar. Efter genomförd revision och genomgång av granskningens samtliga revisionsfrågor gör vi bedömningen att socialnämnden i allt väsentligt bedriver en ändamålsenlig verksamhet på HVB-hemmen för ensamkommande barn och ungdomar.

4.3. Rekommendationer

Mot bakgrund av de iakttagelser och bedömningar som gjorts i denna granskning rekommenderar vi socialnämnden:

- Då stödboendet och ett av HVB-hemmen ligger vägg i vägg bör antalet nattpersonalen ses över för att effektivisera personalresurserna.
- Mot bakgrund av att främst lönekostnaderna inte varit jämförbara mellan åren anser vi att socialnämnden bör säkerställa att kostnadsredovisningen blir så rättvisande som möjligt för att erhålla korrekt styrunderlag.
- Redovisningen av incidenter till nämnden bör inte inskränkas till att endast avse lex Sarahanmälningar utan bör även omfatta tillbud och avvikelser.
- Över en längre period är det önskvärt att antalet incidenter minskar och mot bakgrund av det bör nämnden därför följa denna utveckling.
- Det är viktigt att incidentrapporteringen kontinuerligt kvalitetssäkras för att säkerställa att det finns reell substans i rapporteringen.

2017-06-28

Alf Wahlgren
Projektledare

